

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. III. Corollarium notatu dignum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

gloriam ejus quasi unigeniti à Patre, plenam gratia
veritatis. Si enim gratia habitualis in Christo non
facit filium adoptivum, quia est effectus conse-
quens gratiam unionis, eadem etiam ratione non
constituit Christum spiritualiter genitum.

Objicies secundo: Implicat Christum esse si-
mul Deum per essentiam, & Deum per participa-
tionem: At si habuisset præter gratiam unionis
gratiam habitualement creatam, fuisset Deus per
essentiam, ratione unionis hypostatica, utpote
quæ illi communicat subsistentiam cum natura
divina identificatam, & simul Deus per participa-
tionem, ratione gratiæ habitualis, est enim ipsa
formalis participatio naturæ divinæ: Ergo falsum
est, quod gratia habitualis creata fuerit in Chri-
sto. Major probatur: Esse Deum per essentiam,
est esse Deum totaliter & sine limitatione: & con-
trario est esse Deum per participationem, est esse
tale partialiter & limitatè: Sed implicat Chri-
stum esse Deum totaliter & partialiter, illimitatè
& limitatè: Ergo &c.

Respondeo distinguendo Majorem: Implicat
Christum secundum idem esse simul Deum per
essentiam, & Deum per participationem, con-
cedo. Secundum diversa, nempe esse Deum per es-
sentiam secundum subsistentiam divinam, & esse
Deum per participationem secundum naturam
humanam cui inhaeret gratia habitualis, nego
Majorem. Similiter distinguo Minorem. Si in
Christo extitisset gratia habitualis creata, fuisset
simul secundum idem Deus per essentiam & Deus
per participationem, nego Minorem: secundum
diversa, nempe Deus per essentiam, ut subsistens
subsistentia divinæ, & Deus per participationem
ut habens animam præditam gratia habituali,
concedo Minorem, & nego Consequentiam.

Instabis, non minus opponuntur esse Deum &
sanctum per essentiam & per participationem,
quam esse filium naturalem & adoptivum: Sed
quia Christus est Filius Dei naturalis, nequit esse
Filius Dei adoptivus, ut supra ostensum est: Ergo
cum sit Deus & sanctus per essentiam, nequit
esse Deus & sanctus per participationem, nec per
consequens habere gratiam habitualement, cujus
primarius effectus est constituere subiectum in
quo residet, Deum & sanctum per participatio-
nem.

Respondeo negando Majorem, quia cum dei-
tas & sanctitas competat supposito ratione natu-
ræ, ad denominationem Dei & sancti per essen-
tiam, & Dei ac sancti per participationem, suffi-
cit naturarum diversitas in eodem supposito, ut
secundum unam, Deus ac sanctus per essentiam
sit, & secundum aliam, Deus & sanctus per par-
ticipationem: filiatio autem non convenit ratio-
ne naturæ, sed ratione suppositi, ut docet D.
Thomas infra qu. 23. art. 4. unde ad filiatiorem
adoptivam & naturalem requiritur supposito-
rum diversitas, & quia in Christo cum unitate
suppositi est diversitas naturarum, consequens
fit quod possit esse Deus & sanctus per essentiam,
& Deus ac sanctus per participationem, non autem
filius adoptivus & naturalis. Ita D. Thomas
in 3. dist. 13. quaest. 1. art. 1. ad 1.

Objicies tertio: Non stat cum eminenti con-
tinentia alicujus formæ, capacitas ad illam for-
maliter: nam quia Sol v. g. est calidus eminenter,
nequit esse calidus formaliter: At gratia habitua-
lis eminenter continetur à gratia unionis, quæ
humanitas Christi sanctificatur substantialiter, ut
disputatione præcedenti ostendimus: Ergo in illa

Tom. II.

A non potest reperiri formaliter gratia habitualis,
quæ sanctificationem accidentalem ipsi tribuat.

Respondeo primò, Majorem non esse univer-
saliter veram, nam Deus continet omnes perfe-
ctiones simpliciter simplices eminenter forma-
liter, & Theologia est eminenter formaliter spe-
culativa & practica, & sensitivum ac vegetativum
formaliter simul & eminenter in anima rationali
continentur. Denique in natura eminenter effe-
ctivè continentur proprietates, & tamen est in
potentia ad illarum receptionem secundum esse
formale. Nec Sol ex solo capite continentia emi-
nentialis est incapax caloris formaliter, sed quia
est incorruptibilis, subindeque incapax recipi-
endi qualitates alterativas.

Respondeo secundò, distinguendo Majorem,
& illam negando de continentia eminenti quæ
est purè effectiva, illamque concedendo de con-
tinentia eminenti, quæ non solum est effectiva
rei, sed etiam executiva effectuum quas illa po-
test præstare: gratia autem unionis, licet effectivè
& causaliter seu radicaliter gratiam habitualement
contineat, sicut essentia continet suas proprie-
tates, ut infra dicemus; illam tamen non continet
eminenter executive, hoc est exequendo quod
à gratia habituali præstatur: non enim potest ani-
mam Christi elevare ad hoc ut radicaliter conti-
neat actus supernaturales videndi & amandi
Deum, quod præstat gratia habitualis, ut articu-
lo sequenti patebit.

§. III.

Corollarium notatu dignum.

EX dictis colligitur, gratiam habitualement fuisse
infusam animæ Christi ab initio suæ conce-
ptionis: cum enim sequatur ad unionem hypo-
staticam, & ab ipsa ut rivulus à fonte promanet,
eodem momento quo Christi anima gratiam
unionis habuit, gratia quoque habituali ornata
fuit. Unde Luca 1. dicitur, quod ex te nascetur
sanctum, vocabitur Filius Dei. Ubi observandum
est, quod non dixit Angelus, quod ex te nasce-
tur erit sanctum, sed quod ex te nascetur san-
ctum, ut videlicet significaret, Christum ex
tempore quo conceptus est, habuisse sanctitatem
& gratiam habitualement. Dicitur etiam Isaia 11.
Spiritus Sanctum requievisse supra florem egre-
dientem de radice Jesse: hoc est super Christum,
cum primum conceptus est. Eodem modo aptare
hic possumus omnia loca quibus Christus unctus
dicitur à Spiritu Sancto, quod de collatione gra-
tiæ factæ animæ Christi, præter terminationem
humanitatis, & sanctificationem ejus substantia-
lem, est accipiendum. Ea autem unctio facta est
in primo momento quo Christus est productus,
qui idcirco ab eo temporis puncto Christus est
dictus, ut sanctus Damascenus 4. fidei cap. 6.
probat ex Nazianzeno, Cyrillo Alexandrino, &
Athanasio.

Nec obstat quod D. Hieronymus Isaia 61.
censuerit prophetiam de Christo ungendo Spi-
ritu Domini, impletam esse in baptismo, cum Spi-
ritus Sanctus in Christum descendit, columbæ spe-
cie: quod refert illud ipsemet Christi, qui Luca
4. statim à baptismo ingressus Synagogam, &
interpretatus de se illud Isaia: Spiritus Domini
super me, ed quid unxit me, addit: Hodie impleta
est hæc prophetia. Non obest, inquam, nam ut in-
terpretatur Toletus in cap. 1. Joan. annot. 71. hæc

Yyy 2

verba

verba Prophetæ, de Christi sanctitate tunc primum declarata, & officio Prophetæ, ad quod inunctus & destinatus divinitus erat, ad primum tunc primum redacto, intelligenda sunt. Unde Rupertus lib. 1. de Operibus Spiritus Sancti cap. 20. Non ut esset Christus, id est non ut tunc primum ungeretur qui in primordio sue conceptionis plenarie fuerat unctus, sed ut manifestaretur in Israël quod esset Christus, idcirco super unctum venit unctio eius; venit visibili specie super Christum ipse Spiritus Sanctus.

22. Aliter interpretatur hunc locum Isaie Augustinus 15. de Trinit. cap. 26. affirmans Christum tunc non accepisse Spiritum Sanctum in seipso, sed in suo corpore mystico. Dominus ipse Iesus (inquit) Spiritum Sanctum non solum dedit ut Deus, sed etiam accepit ut homo, propterea dictus est plenus gratia. Et manifestus de illo scriptum est in Actibus Apostolorum, quoniam unxit eum Deus Spiritu Sancto. Non utique oleo visibili, sed dono gratia, quod visibili significatur unguento, quo baptizatos ungit Ecclesia. Nec sane tunc unctus est Christus Spiritu Sancto, quando super eum baptizatum veluti columba descendit. Tunc enim corpus suum, id est Ecclesiam suam, prefigurare dignatus est, in qua precipue baptizati accipiunt Spiritum Sanctum: sed ista mystica & invisibili unctio tunc intelligendus est unctus, quando Verbum Dei caro factum est, id est quando humana natura, sine illis precedentibus bonorum operum meritis, Dei Verbo est in utero Virginis copulata, ita ut cum illo fieret una persona. Ob hoc cum consistemus natum de Spiritu Sancto, Virgine Maria. Absurdissimum est enim ut credamus, eum cum iam triginta esset annorum (Iesus enim etatis à Ioanne baptizatus est) accepisse Spiritum Sanctum, sed venisse illum credimus ad baptismum, sicut sine ullo omnino peccato, ita non sine Spiritu Sancto. Si enim de famulo eius & Precursore ipso Ioanne, scriptum est, Spiritu Sancto replebitur, ja non inde ab utero matris sue, quoniam quamvis seminatus à patre, tamen Spiritum Sanctum in utero formatum accepit; quid de homine Christo intelligendum est, vel credendum, cuius carnis ipsi conceptio, non carnalis, sed spiritualis fuit?

23. Quæres primò, an gratia habitualis sequatur in Christo ad gratiam unionis, tanquam vera passio illius, per simplicem quandam dimanationem & resultantiam.

Respondeo negativè, cum Cabrera, Alvarez, Asturicensi, Cipullo, & aliis Thomistis communiter. Ratio est, quia in eo ex quo per simplicem resultantiam dimanat aliqua forma, est assignabile aliquid quod sit principium formale quo talis dimanationis, v. g. in igne ex quo per simplicem resultantiam dimanat calor ut octo, ipsa forma ignis est principium formale quo talis dimanationis: sed in unione hypostatica nihil est assignabile quod se habeat per modum principii quo formalis dimanationis gratia habitualis: vel enim esset personalitas divini Verbi, & humanitas Christi simul sumpta, vel ipsa humanitas præcisè, vel sola ipsa personalitas Verbi, vel denique natura divina, sive ipse Deus? Non personalitas Verbi & humanitas simul sumpta, esse enim principium formale quo dimanationis alicujus proprietatis, convenit solum naturæ: ex humanitate autem & subsistentia Verbi non constituitur una tertia natura. Neque ipsa humanitas præcisè sumpta, implicat enim formam supernaturalem, qualis est gratia habitualis, dimanare ab aliquare naturali, qualis est humanitas

A Christi. Neque sola personalitas Verbi, principium enim formale quo, debet uniri subiectioni modum formæ; personalitas autem Verbi non unitur humanitati per modum formæ, sed ad modum puri termini. Neque tandem natura divina, quod enim per simplicem resultantiam ab aliqua natura tanquam à principio quo procedit, non habere, sed necessariò procedit: à Deo autem, tanquam à natura divina, nullus effectus creatus, qualis est gratia habitualis, procedit necessariò, sed libere. Ergo &c.

Confirmatur: Emanatio propria passioni subiecto, cum sit naturalis, est determinata ad unum, & consequenter procedit à subiecto secundum ultimum potentia: Ergo si gratia habitualis est propria passio fluens ex gratia unionis, sequitur quod ab ea dimanet secundum ultimum potentia; & ita non posset, etiam per absolutam Dei potentiam, produci gratia habitualis in esse qualitatis magis intensæ, quam gratia Christi, cuius oppositum disp. sequenti art. ostendimus.

Sicut ergo in doctrina D. Thomæ, quam habet quaest. 5. de Potentia art. 5. motus circularis oculi, quamvis ei naturalis sit, & debitus, non tamen ab eo dimanat per simplicem resultantiam, sed non actione ab intelligentia motrice efficitur. Itam, tametsi gratia habitualis titulo connaturalitatis debeat animæ Christi, virtute unionis hypostaticæ, propter quod duntaxat D. Thomas hic art. 13. dicit eam consequi ad unionem hypostaticam, sicut proprietatem naturalem; non propterea tamen necessariò infertur ipsam per simplicem resultantiam ab ea dimanare, tanquam veram ejus passionem, sed potuit cum hoc Deus diversâ omnino actione ab ea quâ subsistentiam sui Verbi univit humanæ naturæ, eam producere & infundere.

Dices, ex gratia habituali oriuntur in potentia animæ per quandam simplicem resultantiam virtutes supernaturales, ut docuimus in Tractatu de Gratia: Ergo cum gratia unionis multò perfectior præhabeat in se perfectionem gratiæ, quam gratia habitualis virtutes infusas, a fortiori, ab unionis hypostaticæ per naturalem resultantiam gratia habitualis in anima Christi dimanat.

Sed nego consequentiam & paritatem: Ratio disparitatis est, quia gratia habitualis cum unatur animæ per modum formæ, potest habere rationem principii formalis quo, unde virtutes supernaturales dimanent. Caterum Verbum divinum non unitur humanitati per modum formæ, sed per modum puri termini: idcirco licet gratia habitualis sit debita animæ Christi, eique ab initio sue conceptionis infusa, non potuit tamen ex unione Verbi cum humanitate refutare, sed debuit novâ actione produci.

Quæres secundò: an Christus in primo instanti conceptionis, ad gratiam habitalem consequendam, per actum liberum se disposuerit?

Huic quaesito Bannez 1. p. q. 62. art. 3. dubio 2. ad 4. Cabrera 3. p. quaest. 7. art. 13. disp. 2. & Cepullus ibidem dubio 2. negativè respondent, qui (inquiunt) gratia habitualis fuit concessa Christo in primo instanti conceptionis, debito connaturalitatis; quod verò alicui hoc modo confertur, non datur dependentem ab aliquo actu quo libere se disponat ad illud.

Nihilominus sententia affirmans videtur probabilior, & menti S. Thomæ conformior: cum infra q. 34. art. 3. docet ex professo quod Christo

Dom-

Domino in primo instanti data est gratia habitualis, mediante dispositione liberi arbitrii, sicut confertur adultis, quia huiusmodi sanctificatio est perfectior, quam sanctificatio parvulorum, quæ sit absque propria dispositione liberi arbitrii, sicut est perfectior actus, quam habitus. Unde idem S. Doctor 1. p. qu. 95. artic. 1. ad 5. docet Adamum in primo instanti consensisse gratiæ, subindeque per motum & consensum liberi arbitrii ad eam se præparasse. Ex eodem principio inferunt communiter Thomistæ in Tractatu de Angelis, omnes Angelos accepisse gratiam habituales per propriam dispositionem, & ad eam se præparasse per actum charitatis quem in primo instanti creationis elicerunt. Cur ergo idem cum propositione de Christo conceptionis momento gratiam habituales debito connaturalitatis receperit; hoc tamen non impedit quin eam tunc alio titulo, physica scilicet dispositionis, obtinere potuerit. Nihil enim vetat aliquid pluribus simul titulis quasi totalibus accipi; nam gloria corporis debebatur connaturaliter Christo, suppositæ gloriæ animæ, & tamen Christus eam meruit, ut communiter docent Theologi Antecessores, ut communiter docent Theologi Antecessores, ut autem temporalis inter dispositionem & formalitatem non requiritur, sed prioritas naturæ & causalitatis sufficit: ut patet in augmento gratiæ, quod iusto reperiuntur eodem momento quo elicitur actus intensior habitu præexistente; & in Angelis, qui (ut supra dicebamus) iuxta communioris & probabilioris Thomistarum sententiam, per propriam dispositionem iustificati sunt in primo instanti quo acceperunt esse. An vero Christus per actum charitatis in primo instanti conceptionis elicitum, gratiam de condigno vel de congruo promeruerit, infra cum agemus de merito Christi dicemus.

Querunt etiam aliqui, an gratia habitualis Christi sit ejusdem speciei cum nostra? Sed resolutio huius difficultatis facile haberi potest ex his quæ diximus in Tractatu de Gratia: ibi enim ostendimus, de potentia Dei absoluta non posse dari plures species gratiæ sanctificantis essentialiter inter se diversas, quia gratia sanctificans est participatio formalis naturæ divinæ, ut natura est: natura verò divina, ut natura est, non potest nisi uno modo participari, nimirum per modum constitutivi, & radicis divinorum attributorum. Unde consequenter ad principia ibi statuta, dicendum est, gratiam Christi non differre specie physica & essentiali à nostra, sed duntaxat specie morali, quia est principium quo meriti & satisfactionis infinitæ. Adde quod, caput & membra debent informari formâ ejusdem rationis; unde cum Christus sit caput nostrum, debet gratia ipsius esse ejusdem rationis & speciei cum nostra.

Nec obstat quod aliquæ sint in nobis virtutes quæ non sunt in Christo; ut fides, spes, & poenitentia; & e contra aliquæ in Christo reperiuntur quæ in homine puro esse nequeunt, ut iustitia commutativa in ordine ad Deum: hoc enim non provenit ex parte principii emanativi, scilicet gratiæ, sed ex parte subjecti receptivi incapacitatis virtutum: cum enim Christus esset comprehensior, & ab intrinseco impeccabilis, erat incapax fidei, spei, & poenitentiae, ut art. 3. dicemus. Similiter cum homo purus non possit æqualem & condignam satisfactionem Deo exhibere pro beneficiis acceptis, vel pro injuriis illa-

tis, non est capax iustitiæ perfectæ & commutativæ, sed tantum imperfectæ & potentialis, quales sunt religio & poenitentia, ut disput. 1. art. 5. declaravimus.

ARTICULUS II.

Ad quid in Christo gratia habitualis necessaria fuerit?

Constat ex dictis disputatione præcedenti, gratiam habituales non fuisse necessariam in anima Christi ad illam sanctificandam absolute; cum ibi ostensum fuerit, ipsam ex vi gratiæ unionis fuisse sanctam formaliter. Unde restat hic examinandum, ad quem finem vel effectum illa in Christo necessaria fuerit? Quia in re varia sunt Authorum placita, sed communis Thomistarum sententia asserit, illam ad tria fuisse necessariam in anima Christi, nempe ad completam illius sanctificationem, ad operandum connaturaliter in ordine gratiæ, & ad connaturali modo merendum præmium supernaturale, ut tribus sequentibus conclusionibus manifestum erit.

§. I.

Tribus conclusionibus difficultas proposita resolvitur.

Dico primò: Gratia habitualis fuit necessaria in anima Christi, ad completam & consummatam illius sanctificationem. Ita communiter Theologi, excepto Vazque, qui hic disput. 4. cap. 4. & 5. docet gratiam habituales nullo modo ad sanctificationem Christi fuisse necessariam, sed solum ad connaturalitatem elicentiam actuum supernaturalium.

Probatur tamen conclusio ratione fundamentali: Ut anima Christi redderetur formaliter sancta sanctitate consummata, necessaria fuit sanctitas formalis, non solum substantialis, sed etiam accidentalis: Atqui sanctitas accidentalis est ipsa gratia habitualis. Ergo hæc fuit necessaria animæ Christi, ut esset formaliter sancta sanctitate consummata. Minor constat, Major verò suadet. Ut anima Christi diceretur formaliter sancta sanctitate consummata, necesse fuit quod haberet omnem perfectionem sibi connaturaliter debitam ex vi sanctitatis substantialis, quæ est unio hypostatica: Sed animæ Christi ex vi unionis hypostaticæ, debetur titulo connaturalitatis sanctitas accidentalis: Ergo ut esset formaliter sancta sanctitate consummata, necessaria ei fuit sanctitas accidentalis. Minor est D. Thomæ hic art. 13. ad 2. ibi enim docet post D. Augustinum in Enchiridione cap. 40. gratiam habituales debitam esse Christo ut homini, titulo connaturalitatis, ex vi unionis hypostaticæ. Et ratio est, quia si animæ ex vi gratiæ habitualis titulo connaturalitatis debeantur charitas & aliæ virtutes infusæ, nec non dona supernaturalia, idque ex eo præcisè quod gratia habitualis reddat hominem filium Dei adoptivum, ut docent communiter Theologi; à fortiori, titulo ejusdem connaturalitatis, hæc virtutes & illa dona subinde quæ gratia ipsa habitualis, quæ est eorum radix, debita sunt animæ Christi ex vi unionis hypostaticæ, ipsum filium Dei naturalem constituentem. Major verò probatur à simili: Ut Petrus v. g.

Yyy 3